

- Зб. наук. праць / Білоцерків. нац. аграр. ун-т. — Біла Церква, 2010. — Вип. 71. — С. 113 – 116.
2. Гіржева О.М. Економічний механізм інтенсифікації підвищення конкурентоспроможності виробництва молока / О.М. Гіржева // Вісник Сумського нац. агр. ун-ту. – 2009. – № 4. – С. 58 – 66.
  3. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств за 2010 рік: [стат. зб.]. — Черкаси: Головне управління статистики у Черкаській області, 2011. — 60 с.

Одержано 22.11.12

Проведена оцінка ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах Черкаської області. Аргументовано целесообразність інтенсифікації отрасли молочного скотоводства как основного направления повышения ее эффективности.

Ключевые слова: молоко, молочное скотоводство, интенсификация, эффективность, рентабельность.

The efficiency of milk production in agricultural enterprises of Cherkasy region was estimated. The feasibility of intensification of dairy production as the main way to increase its efficiency was proved.

Key words: milk, dairy cattle breeding, intensification, efficiency, profitability.

УДК 330.3: 634 (477.44)

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ САДІВНИЦТВА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Д.К. СЕМЕНДА, кандидат економічних наук
Т.О. КУТКОВЕЦЬКА**

У статті проаналізовано стан та розвиток садівництва у Вінницькій області, визначені основні завдання сталого розвитку галузі в регіоні.

Садівництво – одна з найбільш наукоємних та найприбутковіших галузей сільськогосподарського виробництва. Розвиток аграрного сектора економіки визначається не лише державними потребами в забезпеченні продовольчої безпеки, а й сучасними тенденціями до виробництва конкурентоспроможної продукції, що відповідає міжнародним стандартам якості. При цьому важливе соціально-економічне значення садівництва зумовлене винятковою продовольчою та лікувальною цінністю плодово-ягідної продукції.

Вінницька область має значні переваги за природно-економічним потенціалом для високоефективного ведення товарного садівництва. Однак сьогодні з огляду на вимоги ринку дана галузь за переважною більшістю показників не може конкурувати за рівнем розвитку садівництва в країнах Європи. Тому потребує швидкого вирішення проблеми в регіоні, передусім на стадії створення та продуктивного використання плодово-ягідних насаджень.

Питанням розвитку та ефективного функціонування галузі садівництва присвячені роботи О.М. Шестопаля, О.Ю. Єрмакова, В.В. Юрчишина, І.І. Червен, В.А. Рульєва, І.І. Лукінова та ін. Але попри значну кількість досліджень та науково обґрунтованих рекомендацій актуальним є аналіз сучасного стану галузі та обґрунтувати напрями подальшого розвитку садівництва області, що і є метою даної публікації.

Методика досліджень. У процесі наукових досліджень були використані такі методи дослідження, як абстрактно-логічний, порівняння та аналізу узагальнених показників.

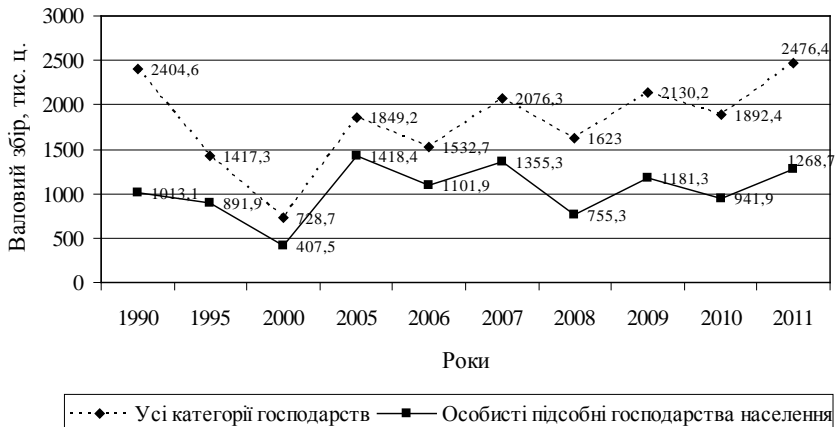
Результати досліджень. Найбільш сприятливі умови для розвитку інтенсивного садівництва мають центральні та південні області України і АР Крим. Проте, незважаючи на це, за останні роки рівень валового збору плодово-ягідної продукції в цілому по Україні зменшився. Аналогічно така тенденція спостерігається і в центральних областях України.

Садівництво є інтенсивною галуззю та потребує значних витрат. Стрімке скорочення валових зборів, що спостерігалось протягом останніх років, обумовлено недостатніми обсягами оборотних коштів для підтримки існуючих насаджень. Як наслідок, деякі господарства відмовились від виконання ряду необхідних агротехнічних робіт, порушуючи технологічний процес виробництва. За період реформування відбулась значна реструктуризація капітальних інвестицій. Підприємства вкладають кошти та розвивають лише ті галузі сільського господарства, які дозволяють швидко окупити понесені втрати, а також отримати стабільні прибутки. Саме тому садівництво, у порівнянні з іншими галузями рослинництва, опинилось у кризовому становищі, що обумовлено особливостями плодово-ягідного виробництва щодо тривалого періоду окупності інвестицій. Для того щоб галузь садівництва розвивалась, важливе значення має активна фінансова підтримка держави.

В минулі роки в окремих регіонах були створені інтенсивні сади, які давали можливість отримання стабільних прибутків. Вони постійно досягали високих економічних показників у садівництві.

Наведена динаміка валових зборів плодово-ягідної продукції у Вінницькій області (рис. 1) свідчить про складні економічні процеси, що проходять в галузі. Як ми бачимо, вже в перші роки реформування спостерігається стрімке скорочення валових зборів, що викликано низькою урожайністю плодів і ягід, припиненням закладки нових садів та старінням існуючих насаджень. В 2000 р. область недоотримала 1675,9 тис. ц продукції у порівнянні з рівнем 1990 р. Аналогічні тенденції спостерігаються як у

сільськогосподарських підприємствах, так і в особистих підсобних господарствах населення. Але починаючи з 2005 р. валовий збір плодово-ягідної продукції регіону дещо збільшується, а у 2011 р. він дорівнює 2476,4 тис. ц., що на 71,8 тис. ц більший у порівнянні з 1990 р.

Рис. 1. Динаміка валових зборів плодів і ягід у Вінницькій області, тис. ц [1]

Садівництво у Вінницькій області зосереджено у підприємствах різних форм власності (табл. 1). Тут ми бачимо, що найбільша частка валових зборів належить господарствам населення, які в 2011 р. виробили 51,2% плодової продукції регіону, в той час як в даній категорії підприємств, було лише 11,0 тис. га багаторічних насаджень. Значні обсяги валових зборів також припадають на підприємства недержавної форми власності, їх питома вага становить 45,4%. Найбільшу урожайність плодів та ягід з 1 га у 2011 р. було отримано у господарських товариствах 124,0 ц/га та господарствах населення – 115,7 ц/га.

Важливою проблемою сьогодні для галузі садівництва залишається низька економічна ефективність виробництва. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних плодів та ягід можливе лише за умов ефективного функціонування в умовах ринкової економіки, що означає здійснення виробничої діяльності із забезпеченням максимальної окупності вкладеного капіталу [3].

Подолання негативних тенденцій та забезпечення сталого розвитку садівництва потребує вирішення основних завдань:

- 1) покращення системи економіко-правового забезпечення галузі, узгодження її з міжнародними стандартами;
- 2) активізація інвестиційної політики, зокрема за рахунок розширення

доступу виробників плодоягідної продукції до кредитних ресурсів на пільгових умовах;

1. Виробництво продукції садівництва у Вінницькій області, 2011 р. [2]

Категорія господарств	Площа насаджень, тис. га		Валовий збір із загальної площі, тис. ц	Урожайність, ц/га.
	Всього	в т.ч. у плодоносному віці		
Сільськогосподарські підприємства	14,2	11,0	1207,7	110,1
у т.ч. державні підприємства	0,9	0,8	82,9	98,0
недержавні підприємства всього	13,3	10,1	1124,8	111,1
з них господарські товариства	8,2	6,8	850,9	124,0
сільськогосподарські кооперативи	0,2	0,15	0,9	6,1
приватні підприємства	1,9	1,3	119,4	91,0
селянські (фермерські господарства)	2,7	1,5	148,2	96,4
Господарства населення	11,2	11,0	1268,7	115,7
Усі категорії господарств	23,0	22,0	2476,4	112,9

3) вдосконалення механізму регулювання ринку плодів і ягід, забезпечення умов для формування та розвитку його інфраструктури;

4) формування ефективних організаційних структур промислового садівництва;

5) максимальне використання можливостей для прискореного розвитку галузі на основі раціонального розміщення промислових насаджень плодово-ягідних культур;

6) виважена сортова політика, що передбачає широке впровадження тільки районованих вітчизняних та зарубіжних сортів на засадах ліцензування;

7) розвиток розсадницької бази, створення умов для повного переходу виробництва садивного матеріалу плодових та ягідних культур на безвірусній основі;

8) впровадження інноваційних технологій виробництва плодів і ягід;

9) здійснення наукового забезпечення галузі садівництва.

Виконання поставлених завдань може бути реалізовано через: визначення пріоритетних досліджень та розробок у галузі; вдосконалення діючої або залучення нової технології виробництва; розвиток виробничих потужностей, створення нових, підтримку існуючих; розробці нової концепції якості продукції.

Висновки. В умовах сучасної глобалізації світової економіки та загострення конкуренції між виробниками садівничої продукції лише комплексна дія організаційно-економічних і технологічних факторів забезпечить значне підвищення ефективності садівництва, завдяки чому вітчизняні плоди і ягоди будуть цілком конкурентоспроможними на світовому ринку.

Основні напрями розвитку садівництва Вінниччини повинні спрямовуватись на новітні технології в галузі: науково обгрунтоване впровадження високоврожайних і швидковступаючих в плодоношення сортів, розширення закладання садів на вегетативних підщепах, зміна структури насаджень у напрямі збільшення питомої ваги ягідних і кісточкових культур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Державного Комітету Статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.org/uk>. — Назва з екрану.
2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>. — Назва з екрану.
3. Шестопаль О. М. До стратегії відродження та подальшого розвитку вітчизняного садівництва / Шестопаль О. М. // Сад, вино і виноград. — 2001. — № 5 – 7. — С. 13.
4. Кушнірук В.С. Організаційно-економічний механізм ефективного ведення садівництва в аграрних підприємствах регіону: моногр. /В.С. Кушнірук, О.Ю. Єрмаков, О.В. Шебаніна; за ред. О.Ю. Єрмакова. — Миколаїв: МДАУ, 2009. — 232 с.

Одержано 23.11.12

Проанализировано современное положение садоводческой отрасли. Улучшение экономической эффективности садоводства возможно при решении основных задач – совершенствовании сортовой структуры промышленных садов, активизации инвестиционной политики, внедрении инновационных технологий, осуществлении научного обеспечения отрасли садоводства.

Ключевые слова: садоводство, валовой сбор, урожайность, экономическая эффективность.

The current state of fruit production industry was analyzed. The improvement of economic efficiency of fruit production is possible after solving the main problems that is improving the variety composition of commercial orchards, promoting the investment policy, introducing innovative technologies and ensuring scientific support of the fruit production branch.

Key words: horticulture, gross production, productivity, economic efficiency.